

कथेक
खंयबोध
विशय वर्ज्य
ना.

लुईझा रांदचे-कुडीत शीत करताली. रांदनीत उजो भगभगतालो, आदन खतखतताले. तिच्या तोंडार तांबसाण फांकिल्ली. इकरा जावपाक आयिल्ली; तरी रांदचे-कुडीत तसो काळोखूच आशिल्लो. रांदनीतल्या उज्याक लागून एका कुडक्याक उजवाड जाल्लो, इतलेंच. घरांतल्या ह्या वातावरणावेल्यान भायर कडकडीत ओत पडलां, पेडार पारवे नाचतात, ग्रांवडार भुरगीं खेळटात, रस्त्यावेल्यान बायलो येतात-वतात, अशें कोणाक दिसचें लेगीत नाशिल्लें.

रांदचे-कुडीक जनेलांच नाशिल्लीं. मागीर उजवाड खंयच्यान येतलो आशिल्लो? आनी कोणाक तो जाय आशिल्लो? सगळ्यांक काळखाची संवकळ जाल्ली. घरांत वोट, उजवाड दिश्टी पडटकच लुईझा आनी मानुएल आंग काडटालीं! तांकां विचित्र दिसतालें!

आतांच पळेयात, धाकटुल्या मानुएलान कदेलार उबो रावन जनेल उकतें केलें. झणझणीत बरें वारें भितर आयलें. लखलखीत उजवाडान कूड भरून गेली. लुईझान हें पळेलें तशें तिणें भियेवन म्हळें,

'जोनेल कित्याक उगतें केलें रे मानुएल?'

'ह्या कावकांत दिश्टी पोडना गे मांय! हांव लिसांव कोत्तां मुगे!'

'पूण आदुफां आहांत मुरे? तिंणा सावन येता तो उजवाड पावोना कितें तुका?'

'आदुफां आहांत. पूण तांचेर धूल बोसला मुगे मांय!'

खन्यांनीच, आदुफांचेर धुल्लाचो थर दाटिल्लो आनी तांतुंतल्यान उजवाडाक भितर सरुंक वाट मेळप भोव कठीण आशिल्लें.

'पाय पोयल्यार तापयतेलो तुका.'

'देरां जोनेलां उगतीं केल्यार पातोक जाता गे मांय?' बायबलाचे भाशेंतल्यानूच सगळीं उलयतालीं.

'तोहें नी. पूण मांय-पायचें आयकोना जाल्यार पातोक जाता!'

'आनी मागीर कितें जाता?'

'देव कास्तिगार कोरता!'

'फूंय?'

'सोर्गार!'

'बोरें केल्यार सोर्गार बोरें मेवता, सुस्सेगाद बोरें रावंक मेवता, नीं गे मांय?'

विस्तार

- ◆ मूळ मराठी - लक्ष्मणराव सरदेसाय
- ◆ कोंकणीत हाडपी - माधवी सरदेसाय

'ओय! ओय!'

'आनी पातोक केल्यार कोहली कास्त मेवता गे मांय?'

'उज्यांत बाजतात! तेलांत तोवतात!'

'आमी निस्तें बाजतात तोहें?'

'ओय!'

'आनी मांय, आमकां बायर कित्याक ओसोंक दिना गे तुमी?'

'त्या दिसा कितें जालोलें उगडास आहा मुरे?'

'ओय. हांव पोडलेलां. ओहें केन्नाय गेल्यार ओहेंच जावपाचें. येर बुरगीं सोददां वेतात. तोहो हांवूय

वाचप्यांचें
निखटें रंजन
करप खऱ्या
साहित्याचें
उद्दिष्ट
न्हय.

गेलेलों जाल्यार कांयच जावंचें नासलें! आतां माकाय बेश्टीच बिरांत दिसता.'

तो हुशार, शिटूक आसुनूय भिवकुरो जाल्लो. गांवचीं भुरगीं इगर्जेच्या ग्रांवडार मेकळेपणान तरांतरांचे खेळ खेळटालीं, मस्ती करतालीं, इगडटालीं, एक जातालीं, पडटालीं, उठ्टालीं, हांसतालीं, खेळटालीं. सुकण्यां-शेवण्यां वरीच नाचतालीं बागडटालीं तीं भुरगीं! पूण मानुएलाक हें भाग्य खंय मेळटालें? ताचो बापूय ताका घरा भायर भोंवपाक, हेर भुरग्यां मदीं घोळपाक दिना आशिल्लो. घरांतल्या घरांत खेळप! जनेलां दारां बंद! वोट वारें नाका! जनेल उकतें आसल्यार भायलो देखाव दिश्टी पडटा; ओत वारें घरांत भितर सरून वातावरणांत चैतन्य हाडटा, हय मू? पूण दार उकतें आसल्यार भिकमागो दारार येवन आड्डूंक लागता, कोणूय शेजात्र ल्हवूच घरांत नदर मारता आनी भितर सरून फतकल मारून झाकूंक बसता. कित्याक जाय ह्यो भानगडी? लोकांचें पडलां कोणाक? लोक आमकां भोव पोसता!

ज्योकीन आपणाल्या घराची पेट करून उडयल्ली. आनी हे पेटेंत आपणाल्या लुईझाक आनी

दोगां भुरग्यांक बंद करून दवरिल्लीं. पूण लुईझाक आतां हे बंदखणीचे जिणेची संवकळूय जाल्ली. रांदप, कपडे उमळप, घर निवळ दवरप, आयदनां धुवप, भुरग्यांचें करप - सगळीं कामां तीच करताली. मनशान कश्ट करूंक जाय - ज्योकीची तिका अशी शिकवणूच आशिल्ली. जेजून सांगूंक नासलें व्हय, कश्ट करपीच खरले भाग्यवंत म्हण?!

लुईझा केन्ना भोंवपाक वच नासली. दीसभर घरांतूच! आयतारा ज्योकी वांगडा इगर्जेत वचून पाद्रीचो शेर्माव आयकताली, सकाळीं बाजारांत वचून भाजी, नुस्तें हाडटाली. बाजार सामको लागीं आशिल्लो. ग्रांवडाचे पेले वेटेन! दर्या, दोंगर तिका दिश्टी लेगीत पड नाशिल्ले म्हळ्यार जाता! गांवचो, शेताचो, न्हंयचो देखाव तिका अनवळखीच आशिल्लो. घोवाक नाका, म्हणटकच तिणें कित्याक वचचें? सभावान ती थंड आनी सोंशीक आशिल्ली. देवा-धर्माक ती भियेताली. हो भंय ज्योकीनूच इल्लो इल्लो करून तिच्या मनांत घाल्लो.

घरा भोंवतणचो वाटार मातसो सुतकी - उदासीनूच आशिल्लो. उंचायेर इगर्ज आशिल्ली. ग्रांवडार हारींनी सुरुचीं लांब आनी उदास झाडां

खरेलें
ललीत
साहित्य
मनीसपणाक
पोसता आनी
जागयता.

उबीं आशिल्लीं. इगर्जेचे ऊंच चिऱ्यांचे वणटीर शेळो आयिल्लो. उजवे वेटेन शिमितीर आशिल्ली. सायप्रसच्या कांटयाळ्या, लांबच्या लांब भेश्टावण्या झाडांचे गर्दे आड ती लिपिल्ली. शिमितीरींत ल्हान व्हड थडीं आशिल्लीं आनी तांचेर खुरीस उबे आशिल्ले.

इगर्जे मुखार मळ आशिल्लें. ताचे कुशीक पातळ रुखावळी मजगतीं घरां आशिल्लीं. हांगाच ज्योकीचें काळखें घरुय आशिल्लें.

ज्योकीचें ऑफीस बाजारा मुखारूच आशिल्लें. थंय सावन ताका आपणालें घर दिश्टी पडटालें. बायले-भुरग्यांच्या भोंवपा-फिरपाचेर ताका नदर दवरूंक मेळटाली. लुईझा बाजारांत येताली तेन्नाय ताचे नदरेंतल्यान सुट नाशिल्ली.

तो कोमुनदादीचो इश्रिक्वांव आशिल्लो. पागामेंत आशिल्लो चाळीस रुपया. पूण हेर येणावळ भरपूर आशिल्ली. घरा कडेन भाताच्यो भाजयांच्यो सागवादी येताल्यो. गांवचो लोक ताचे कडेन दबून चलतालो. गांवची सगळी जमीन कोमुनदादीची! आनी कोमुनदाद गांवकारांची; पूण तिचो सगळो कारभार इश्रिक्वांवाच्या हातांत. म्हूण इश्रिक्वांवाक गांवांत इतलें म्हत्व!

पूण ज्योकीन सगळ्या गांवकारांक शिटकावन दवरिल्ले, आपणाक घरा येवन कोणेंच मेळप ना. ऑफिसांतूच मेळप. घरा कोणूय आयलो म्हणटकच ताची सरबराय करची पडटा! बेश्ट्यो कित्याक जाय त्यो भानगडी?!

दादले घरांत येवंक लागले म्हणटकच आपणाले बायलेचेर एका सारकें दडपण येतलें. आपणाली बायल दिसपाक सोबीत आनी आंगापांगान घटमूट! आपणा कडेन कितें आसा? रूप ना, गुणूय ना! लुईझाक संवसारांत घुसपावन दवरूंक कोलेबुद्दीन वागूंक जाय.

आनी खऱ्यांनीच तो कोलेबुद्दीन वागतालो.

सर्ग-नरकाचें, पातक-पुण्यायेचें ताणें घरांत, अदीक करून लुईझाच्या मनांत, अशे तरेचें वातावरण तयार केल्लें की ताका लागून तिचीं सगळीं इंद्रियांच भेरल्ले वरी जाल्लीं. दोळे आसुनूय तिका पळेन दिस नाशिल्लें! कान आसुनूय आयकन दिस नाशिल्लें! तिच्या मना भोंवतणी ज्योकीन कांय ऊंच आनी गडगंज वणटी बांदून काडिल्ल्यो. ह्या

वणटीं भायरूय संवसार आसा, आनंदाचो, भावनांचो, सुखाचो संवसार आसा हाची जाणविकायूच तिका नाशिल्ली. आनी म्हणूच, इगर्ज आनी शिमितीर हांचे पलतडीं वचपाक ती आतां आंवडे लेगीत नाशिल्ली. तिचे कुडींत आनी मनांत एके तरेचें सुतकीपण, एके तरेची उदासीनताय रिगिल्ली. जल्मा सावन ती रुपेस्त आशिल्ली. पूण हे रुपेस्त कुडीचेर आतां एक म्हळो कुरुपायेचो थर कसो दाटिल्लो. भितर कितें तरी सांचिल्लें आनी तें कुशिल्लें. ताची घाण भायर येताली! वोट, वारें, शेतां, दोंगर न्हंयो, मनशां आनी मोनजाती हांचे पसून अलिप्त रावन गेलीं आठ वर्सां ती इगर्ज आनी शिमितीर, धर्म आनी मर्ण हांच्या काळ्या किट्ट जळमटांनी घुस्पून पडिल्ली.

तिका बायबल पाठ जाल्लें. तिणें ताचो अभ्यास केल्लो, अशें न्हय; पूण तांतुंतल्या नीतितत्वांची घोंकणी दीसरात घोवाच्या तोंडांतल्यान तिका आयकूंक मेळटाली. जिवितांतल्यो सैमीक प्रेरणा, सभावीक आंवाड्यांनी भरिल्ल्यो आवडी आनी रंगयाळीं सुख-सपनां हांकां सगळ्यांक धर्मा भायरीं थारावन आपणाल्या घरच्या वातावरणांतल्यान धांवडावन भायर घालतना तिच्या घोवाक जेजूची शिकवण भोव उपकरा पडटाली. कित्याक, लुईझाक धर्मिश्टायेच्या फॉर्मांत घालून ताणें घर्मिश्ट केल्ली! ताका लागून प्रस्न विचारप, दुबाव घेवप, भासाभास करप - हाची कित्याचीच तिका गरज दिस नासली.

पूण तरी केन्ना केन्ना आपणालो घोव असो कित्याक वागता तें तिका समज नासलें.

तो सामको वसवसो आशिल्लो. दुडू एकठांय करून दवरुपांत ताका व्हडवीक दिसताली. गरजेवंतांक कळतरान पयशे दिवपाचो वेव्हारूय तो करतालो. तिका हें सामकें मानव नासलें. पूण आपणालें मत्त उकतावपाची धिटाय तिच्या आंगांत उरुंकूच नाशिल्ली. ताच्या चामटेपणाची तिका सामकी वीट येताली. आनी, जेजून आपले शिकवणेंत द्रव्य-संचयाचो निशेध केला म्हूण ताका सांगचें अशेंय तिका केन्ना केन्ना दिसतालें. पूण आपणें, बायल-मनशेन घोवाचो असो अवमान करप म्हळ्यार तें पातक; देवाच्या दरबारांत ह्या गुन्यांवाक ख्यास्त जावन आपणाक नर्काच्यो पिडा भोगच्यो पडटल्यो, हो भंय तिच्या मनाक तोंपतालो. आनी मागीर ती मोन्यांनी सगळें सोंसताली.

वास्तवतायेचें
जश्या तशें
चित्रण
म्हळ्यार कला
न्हय.

ज्योकी दनपरां जेवपाक घरा आयलो. ताणें आपणालो खाकी रंगाचो, धुल्ल खावपी कोट देंवोवन खुंटयाळ्याक लायलो. बुशकोट काडलो. काल्सांव काडलें आनी तो खाटीर आड पडलो. ताच्या बानयनाच्यो घामसाणी वातावरणांत पातळ्ळ्यो.

कुडीच्या एका कोनशाक वणटीर हारशाचो आल्तार लायिल्लो आशिल्लो. तांतूंत खुरसावेल्या जेजूची मूर्त आशिल्ली. म्हऱ्यांतूच खोबरेल तेलाचो दिवो लायिल्लो आशिल्लो. वणटीर सायबीण-मांयचें एक व्हडलें रंगीत पांयजेल हुमकळायल्लें. एका मेजार काळ्या चामड्याचें बांयडिंग केल्लें एक बायबलाचें पुस्तक आशिल्लें आनी ताचेर एक रोजाराचें कोंत पडिल्लें. उजवाड आनी ओत कुडींत पाव नाशिल्ल्यान आरमार आनी दोन तीन मदेराच्यो पेटो, खुंटयो बी सगळ्यांचेर ओलसार धवसो चिथो आयिल्लो. खाटे वयलें हांथरूण पांगरूण, दांडये खुंटयाळ्या वयले कपडे - सगळ्यांचेर दमट म्हेळाचो थर चडिल्लो. मेजा भोंवतणीं सगळीं जेवपाक बसलीं.

तकले वयले केंस वचून ज्योकी खड्डो जाल्लो आनी ताची कातूय धवशी दिसताली. तोंडार मेकळेपण नाशिल्लें. सगळ्या संवसारा कडेन भंयान, दुबावान आनी धूर्तपणान पळोवपाची संवय जाल्ल्यान हेच भाव ताच्या तोंडार उदेल्ले.

‘आयज कितें शिकलो, मानुएल?’ ज्योकीन विचारलें. गार्फा-कुलेराची हालचाल थांबोवन मानुएलान म्हळें,

‘दिलेलें लिसांव वाचलें.’

‘आनी कितें केलें?’

‘आनीता वांगडा फेवलों आनीता खालते नदरेन पायक पळेतालें.

‘पाय! गांवांत सेर्कोस आयल्या फूंय.’

‘आयल्या आसतेली. आमकां कितें आहा?’

‘ओती, वाग, शींव पोवंक जाय म्हाका. आमी या मुरे पाय?’

‘कोणा बाराबोर वेतलो?’

‘मांय बाराबोर! ओय मुगे मांय?’

‘तूं फोऱ्यांनीच वेतेलें लुईझा?’

‘हांवें वेतां मुणलां? तूं येता जाल्यार ओसोंक जाता.’

‘शें! सेर्कोस-बिकॉस म्हाका बोरी दिसोना! वेंत वेंत बोर कोरां कोरांच्यो चेड्ड्यो घायल्लीं चेडवां

आनी चेडे पोवपाक जाय तुका?’

‘तोहें जाल्यार हांव ओसोना. तूंच गेवन ओस भुरग्यांक!’

‘तोहें कित्याक? कोणूच ओसोना जाल्यार ओदीक बोरें! आनी कित्याक बेश्टो देशपेस? कितें आहा ते सेर्कोशींत? डॉबान्यांचे फेव पोवंक नात तूवें बायल्या आंगणांत?’

मानुएलाचें तोंड पडलें. आनीताचेंय बावलें.

थोड्या वेळान ज्योकीन म्हळें, ‘फाल्यां हांव तुमकां बोंवपाक गेवन वेतलों. पाद्री व्हाजुय येतोलो; तेदना तुमकां सेर्कोशींतलीं जानवोरां दाकोयतां.’ हाचेर दोगांय भांवडां ओगी रावलीं.

सांजवेळचो पाद्री व्हाज आयलो. तो सप्तकांतल्यान दोन खेपो तांगेर येतालो. त्या दोगांयची इश्टागतूच तशी आशिल्ली. लोक म्हणटाले, दोगूय जाण कळतरान दुडू दिवपाचो धंदो करतात म्हूण दोगांयकूय बरें पडटा. कांय जाण म्हणटाले, दोगूय एकेच माळेचे मणी - ढोंगी, चामटे, म्हूण तांचे मजगतची इश्टागत तग धरून आसा! तें कितेंय आसूं, पाद्री वाझाची बुद्द घेतले बगर ज्योकी कसलोच वेव्हार कर नासलो. गांवांत कितेंय विशेश घडटकच पाद्री वाझाक फुरफुरो येतालो. मनशां दुबळीं कित्याक जातात आनी तांचे कडल्यान वांकडीं कर्तुपां कित्याक घडटात ह्या प्रस्ना कडेन आपलेपणाच्या, मनीसपणाच्या दोळ्यांनी पळे नासतना, तो ते घडणुके कडेन बकट्टायेन पळेतालो आनी ज्योकी ताका साथ दितालो. निमाणे दोगूय एकाच मुद्दयार येवन थांबताले. तो मुद्दो म्हळ्यार, बायबलांतले जेजूचे शिकवणेक धरून लोक चलनात म्हूण तांचेर असलीं सगलीं संकश्टां येतात!

पाद्री वाझ सालांतल्या व्हडल्या वोल्तेरार लवंडलो. म्हऱ्यांतल्या कदेलार ज्योकी सांतान बसलो. दोगांय भुरगीं खाटेर एकामेकां सर्रीं बसून पाद्रीच्या तोंडाक बारकायेन पळोवंक लागलीं. ताच्या काळ्या लांब लोबाचो त्या भुरग्यांक सदां भंय सो दिसतालो!

चांदरच्या ‘मेंढरां’चो तो राखणो आशिल्लो. तांच्या बऱ्या-वायट कर्तुपांचो नियाळ घेतले बगर तो कसो रावतलो? पूण ताची नदर सदां वांकड्या कर्तुपांचेर आसताली. गांवचो लोक नीतिवंत आनी धर्मिश्ठ

(पान १७२ चेर)

जें खरेलें
प्रादेशीक
तेंच
विश्वात्मक.

❖ विस्तार (पान ३५ वेल्यान)

जावचो म्हुण्णूच ताची नेमणूक जावंक नासली व्हय तर?

वांटकुळ्या मेजार दिवो पेटोवन दवरिल्लो.
कोनशाच्या आल्लारार तेलाची वात मिणमिणटाली.
पाद्री व्हाज आयिल्ल्यान उपाय ना जावन ज्योकीन
सालांतलीं जनेलां उकतीं केल्लीं. ताका लागून
भायलें वारें भितर येवन वातावरणांतलें कोंदटपण
खंयचें खंय ना जाल्लें.

लुईझा च्या घेवन सालांत आयली. एक चिक्र-
बशी तिणें पाद्री वाझाच्या हातांत दिली, दुसरी
घोवाच्या हातांत दिली आनी आपूण भितर वचून
खाटीर बसली.

पाद्री वाझ उलोवंक लागलो, 'गांवांत केदो बोबाव
जाला जाणा मुरे तूं?'

'ते पेरेंरांचे बानगोडीक लागोन नीं?'

'ओय, ओय, तेच बानगोडीक लागून! केदें
वोडलें ओजाप!'

'कोहलें आनी ओजाप? बायलांक सुमरा बायर
लिबेटादि दितोच ओहेंच जावपाचें!'

'ओय. हें ओहें जातेलें मूण हांवें आदींच सांगलेलें!
त्या बोणेराक ते बायलेन इतलीं ओरसां कोहो
सोडलोना तेंच ओजाप! सिदादींत ओडल्या ओडल्या
दांसांक गेवन वेतालो हो लापयांव तिका! गांवांत
रावपी ओरशीं, पूण सोददां सिदादींतूच आसताली!
तुका कितें दिसता पेरेंरा हें नोको आसलो...?'

'आतां दिवोर्स दिवचो पोडलो ना बाबड्याक?'

'तेंच मुणटां मुरे हांव! घोव मांदोना मूण लोकां
उजरां त्या मामलेदारा वांगडा रावपाक लागली!'

'आमच्या जेजून, दोंगरावेल्या शेमांवांत कितली
सोबीत शिकवोण दिल्या मुनशांक!'

'ओय! पूण काळजांतान कोण वाचता रे पोवित्र
पुस्तोक? 'सोऽऽगले दाखोवपाक कोत्तात सोगलें!'

'सोगल्याक ओश्योच फोबन्यो!'

'आमी कित्याक उलोवंक जाय बेश्टेंच! आमचें
गोर आमकां सांबावपाक आयलें मुण्टोच जालें!'

लुईजा आयकताली. तिका लज जाल्ले वरी
जाली. सभावान ती बंड करपी नाशिल्ली. पूण
तिच्या मनांत एक वेगळोच प्रस्न उबो जालो.

पातकी नदरेन पळेव्यार दोळेच फोडून उडयात
म्हूण देवान सांगलां खरें! पूण दुडवांचो, आस्पतीचो

संचय करचो न्हय म्हूण ताणें स्पश्टपणान सांगलां
ताचें कितें? कळंतरान दुडू दितल्यांक तर ताणें
कडक उतरांनी धारेर धरल्यात! मागीर आपणालो
घोव आनी पाद्री वाझ वस्ती घाण दवरून घेवन
लोकांक खूब कळंतरान पयशे दितात ताचें कितें?
आपल्या भावा कडेन वितुश्ट आयलें जाल्यार तें
पालयले बगर देवाची पुजा लेगीत करूं नाकात, अशें
ताणें भक्तांक सांगलां मू? मागीर पाद्री वाझ
आपणाल्या भावां वांगडा झगडला, हें कशें? तांचे
मदले दुस्मानकायेची गजाल सगलो संवसार जाणा!
आनीक एक भौच नाजूक प्रस्न तिच्या मनांत
उप्रासलो. आपणालो घोव चाळिसाव्या वर्सा आपणा
कडेन काजार जाल्लो, तेन्ना आपूण चडांत चड
ठठरा वर्सांची आसतलीं! आपणाले घरचे गरिबायेचो
फायदो घेवन तो आपणा कडेन कित्याक म्हूण असो
लग्न जालो?

असले प्रस्न तिच्या मनांत उप्रास नाशिल्ले अशें
न्हय. पूण ते तिणें घोवा कडेन केन्नाच उकते करुंक
नासले. ताचे सांगणे भितर रावन वागपांत तिचीं
आठ वर्सां गेल्लीं. अशींच आनिकूय कितलीं वचपाचीं
आशिल्लीं देवाक खबर!

पाद्री गेलो. रात जाली. जेवण-बिचण जातकच
लुईझान खाटीर फाट तेंकयली. दीसभर काम करुन
बावडेक पुरो जाल्लें! सदां तेंच तेंच काम! वेगळें
आनीक कांय ना! कसलीच रिझवण ना! सिनेमा ना;
तियात्र ना! सर्कशीक लेगीत वचूंक मेळना! गांवांत
तरी भोंवपाक खंय मेळटा! इगर्ज, बाजार आनी घर
ह्याच त्रिकोणांत भोंवपाचें!

वरभर सुमार ती अशेच तरेचो विचार करीत
खाटीर पडिल्ली. अचकीत तिका ज्योकीच्या हाताचो
स्पर्श जालो. ताच्यो घामसाणी तिच्या नाकांत
रिगल्यो आनी तिचें आंग शिरशिरलें!

तो तिचे आनिकूय लागीं आयलो. ताणें आपणालो
ल्हंवाळ हात तिचे फाटीर दवरलो आनी म्हळें,

'आयज कितें जालां तुका?'

'कांय ना. पूण तूं मातसो आत लाय नाका!'

'एजे पोयलें ओशें केदनाच मुणांक नाहलें तुवें!'

'आयज मुज्या जिवाक बोरें ना.'

'मागीर, सांग मुगो तोहें! कितें जाता तुका?'

'मुजी तोकली फोडटा!'

'आग्व-द-कॉलॉनाची गोडी घालूं तोकलेर?'

अभिमान
जाय,
अहंकार
नाक.

'नाका. कांय नाका.'

'मागीर कितें कोरुं तोर?'

'नीद तूं ओगोच. माका आत लावं नाका. मातसो मुकायर ओस.'

'लुईझा! बायल तूं मुजी आनी बायलेच्या धोर्मान चोलूंक फावो तुवें मुजे लागीं!'

'देकुनूच आट ओरसां हांव तुजे खोशयेन, तुका जाय ते पोरीन चोललीं!'

'देकुनूच खोशी आसा तूं!'

'हांव खोशी आसां?'

'तुका कितें उणें जालां?'

'कांय ना!' आनी तिणें एक हुस्कारो सोडलो.

निलाजरेपणान तो तिका लागीं येवंक पळेतालो आनी ती ताका पयस धुकलूंक सोदताली.

आज तिका ताची सामकी वीट आयिल्ली. पूण आजूच अशें कित्याक म्हूण जाल्लें तें तिचे तिकाय कळ नासलें. पाद्री वाझाचें येवप, मिसेस पेरेराच्यो बकत्तायो बी घडणुकांक लागुनूच जावंये, तिका थंय न्हिदपूय नाका दिसूंक लागलें आनी ती फटक् करुन उठून बसली.

'फूंय वोयता गो?'

'हांव सोकला निदतां. तूं म्हाका निदूंक दिना नीं?'

'लुईझा! बायल तूं मुजी!' ताणें हें वाक्य इतल्या नेटान आनी कडकपणान उच्चारलें की, ताचीं उतरां झेलपाची संवकळ जाल्लें तिचें मन गोगलगाये वरी मोव जालें. ती आपणाल्या जाग्यार न्हिदली आनी उश्यांत तकली रोमून हुडक्यांनी रडूंक लागली.

ज्योकीक अजाप जालें. हें आनी नवेंच शें कितें? हिका कोणेंय मंत्र बी दिवंक ना मू? घरांत तर कोणूच येवंक नाशिल्लो! पूण आपणेंच निर्मिल्ल्या बायबलाच्या ब्रह्मराक्षसा आड तिच्या मानसीक बंडाक सुरवात जाल्या हें मात ताच्या लक्षांत आयलेंना.

दुसरो दीस उदेलो. लुईझान सकाळींफुडेंच घराचीं ल्हान व्हड जनेलां उकतीं केल्लीं. सूर्याचीं कंवळीं किर्णां भितर येवन खेळूंक लागलीं. भुरगींय तांचे लागीं खेळूंक लागलीं. गिरबुजीं घरांत भितर सरुन चिंवचिंवूक लागलीं. वारोय आयलो, भायल्या देखाव्याचें पडबिंब घरांतल्या मनशांच्या दोळ्यांनी झळकूंक लागलें. भोंवतणीं झाडां-पेडां आनी घरां

आशिल्लें तें मळ, मदल्या ग्रांवडार खेळपी भुरग्यांचो जमो; मानो वयर सकल करीत झेतान हेवटेन तेवटेन भोंवपी पारवे, उदास, सोबीत सुरुचीं झाडां, मळबांत खिणा खिणाक बदलत वचपी रंग आनी कुपां, कितल्योश्यो कुरवो मनशाचे जागेच्यो, मनशाच्या घोळपाच्यो, कितलेशे आवाज ह्या सगळ्याक लागून मरणाची कळा चडिल्लें घरांतलें वातावरण जितें जिवें आनी आनंदी जाल्लें दिसलें!

आपणाक आयज अशें कितें जालां हाचो मात तिका थाव लागलोना!

तिणें दारुय पुराय उकतें केलें आनी रस्त्यावेल्यान येवपी वचपी मनशां तिका स्पश्टपणान दिश्टी पडूंक लागलीं. तांचे नदरेंतली उर्बा, खोस तिच्या काळजाक आफुडली. मुखावेल्या कुचकुचीत पांचव्याचार आंब्या रुखाच्या पांचव्या रंगांत आनी ताचे गोड शितळसाणेंत तिचें मन घुसपलें.

मानुएल आनी आनीताक तिणें म्हळें, 'चोला बायर मातशीं फेवन येया.'

अजापान दोगांय मोट्ट्या दोळ्यांनी तिका पळेतूच उरलीं! भायर, उकत्यार, हेर भुरग्यां वांगडा भरसून खेळपाची मेकळीक तांकां केन्ना मेळूंक नासली. तीं केन्नाच मेकळेपणान धावंक नासलीं. पडूंक नासलीं. खेळांत तीं हेरां लागीं केन्ना झगडूंक नासलीं आनी परतीं एकूय जावंक नासलीं!

हो सगळो बदल पळेवन ज्योकीक धसकोच बसलो. जनेलां उकतीं, दारां उकतीं, घरांत वोत आनी वारें, भुरगीं ग्रांवडार. कितें हें सगळें? जालां तरीं कितें लुईझाक? कितें करुंक सोदता काय ती? आपणालें फिकें आनी फोफशें आंग मोडीत ज्योकी भितल्ले भितर गुरगुरूक लागलो.

बंड हें बंड! घोवा आड बंड! तें चिड्डून उडोवंकूच जाय! ताणें मनांत म्हळें.

इतले म्हणसर मानुएल आनी आनीता व्हडल्या व्हडल्यान रडत भितर आयलीं. लुईझा धांवत आयली, 'कितें जालें? कितें जालें?' तिणें विचारलें. तांकां कोणें तरी धुकलून उडयल्लीं. बुडडिल्लीं. हेर भुरगीं तांकां आपणा वांगडां खेळूंक घेवंक तयार नाशिल्लीं.

बायलेचेर उजो ओंकापाक ज्योकीक आतां आयतेंच नीब मेळिल्लें. ताणें तिका गाळी घाल्यो, तिचे मुखार नर्काचें चित्र उबें केलें, तिका थंय

प्रेमा बगर
प्रेरणा ना,
प्रेरणे
बगर
निर्मिती
ना.

कसली ख्यास्त जातली तें सांगलें आनी ऑफिसाक वतना ताणें आपणाल्या हातान सगळीं जनेलां, दारां धांपलीं आनी भुरग्यांक भितर घालून, भायलें दार बंद करून तो भायर सरलो.

थोडो वेळ गेलो. घराचें वातावरण आशिल्लें तशें सुकें जड जालें. खुरसार खिळायल्ल्या जेजूक पळेत भुरगीं कोनशांत जीव नाशिल्ले वरी खेळूंक लागलीं. आनी रांदचे-कुडींत कवदयाच्या उजवाडांत लुईझा रांदूंक लागली!

इकरा वरां जाल्लीं आसतलीं. अकस्मात कोण तरी दारार मारूंक लागलो आनी मागीर कोणाचो तरी उलो कानार पडलो, 'लुईझा, ओ लुईझा!'

हो उलो आयकनाफुडें लुईझा धांवत धांवत भायर आयली आनी बेगी बेगीन तिणें खिळी काडून दार उकतें केलें. मुखार आपले भयणीक - लाव्हाक पळोवन तिणें तिका वेंग मारली आनी म्हळें, 'फुंय गो लाव्हा... ओशें देरेंपेंत शें?'

लाव्हान लुईझाच्या भेसा कडेन, तोंडा कडेन पळेलें मात, ती किळांचली,

'तूच मुगो लुईझा - मुजी बोयण?' तिका धसकोच बशिल्ले वरी जाल्लो. कित्याक, आठ वर्सां फाटीं घोवा वांगडा आफ्रिकेक वचूंक भायर सरतना तिणें ज्या लुईझाक पळेल्लें तें कितलें वेगळें आशिल्लें! लाव्हा परसूय सुंदर! लाव्हाच आतां कितलें सोबीत दिसतालें! गोड, गुलाबी चेरों! हांसकुरे मस्ते दोळे! आनंदीत! दाट पिंगशे केंस! ते तें अशे तरेन बांदतालें की गोऱ्या तोंडाक काळी फास्की घाल्ले वरी दिसताली! तांबडेगुंज रसरशीत वोंठ - ल्हान भुरग्याच्या ओंठां वरी! गुलाबी व्हिस्तीद, पांयांत बूट - सगळेंच ओडलायणें! गळसल्ल्या जिवान लुईझा लाव्हाक कांय वेळ पळेतूच उरली. आनी लुईझाच्या बुरश्या कपड्यां कडेन, तिच्या म्हेळ्या रुपा कडेन, सुकिल्ले निःसत्व कुडी कडेन आनी तोंडावेल्या उदास भंया कडेन पळोवन लाव्हाक इतलें दुख्ख जालें की दोनूय हातांनी तकली दांबीत एक हुस्कारो सोडीत तिणें कदेलार बसकण मारली आनी तिच्या तोंडांतल्यान उतरां फुटलीं 'आऽऽयस्स सायबा!'

दोगांय भुरगीं बारकायेन आनी अजापान आपणाले मावशेक पळोवंक लागलीं. इतली सुंदर, चक्क बरी न्हेशिल्ली आनी खुशालभरीत बायल-मनीस हे आदीं तांगेर आयिल्ली तांणी केन्ना पळोवंक नासली!

'लाव्हा, केदना आयलें गो तूं?'

'कालूच! आट ओरसां काडलीं आफ्रिकेक!'

हिंगावो उगडास येवपा लागलो. देखून मुणलें, थोडो तेंप गोंयां ओसोन रावोन येवंया!'

'घोव फुंय आहा तोर तुजो?'

'तो गारा आहा! दोगांय बुरगीं तिगाच आहांत!'

'तांकां कित्याक गेवन येवंक ना तोर तूं?'

'फुडले पावटीं हाडटां. तुका केन्ना काय पोवन दिसलें माका! हीं तुजीं बुरगीं गो? ओहीं मॅगीं आनी रोडकुरीं कोहीं गो हीं? आनी, दिसाचीं जोनेलां कित्याक धांपल्यां गो? लुईझा! लुईझा! पोवंक जायना मुज्यान हें!'

लुईझाक लज जाली! कितें जाप दिवची, तिका समजना जालें. फाटल्या आठ वर्सांत घोवान धार्मिक संस्कार करून आपणाक अशी बदलून उलयल्या म्हूण एकदम सांगून उडोवं येतालें व्हय?

लाव्हा शिटूक आशिल्ली. घरांतलो काळोख, म्हेळे कपडे, इगर्जेक वतना न्हेसपाचे काळे कपडे, बायबल, जेजू आनी सायबीणमांयचीं पांयजेलां, रोजरा कोंतां, कोळ्या जाळीं, सरभोंवतणच्या वस्तूंचेर दिश्टी पडपी काळखाचो छाप - सगळें तिणें रोखडेंच पळोवन घेतलें. आनी हे सगळे क्रांतीचें खरलें कारण तिका समजलें. तिणें म्हळें,

'लुईझा! कितें येस्ताद कोरून घेतला गो जिवाचो! बायर फुंय तर तूं म्हाका दिसलेलें मुज्यान वोवकूंक देकून जावचें नासलें तुका!'

'लाव्हा! फोरेंच, इतलें मुदार जालां गो हांव?'

'तो तुजोच फोटो मुगो? धा ओरसां फाटलो! तांतूंत हांव तुजे बोगलेक उबें आहां! कोण ओदीक सोबीत दिसता, सांग पोवंया! तूं काय हांव?'

लुईझाची नदर वणटीवेल्या फोट्याचेर थिरावली! लाव्हाचें म्हणणें फट नाशिल्लें दोगांय भयणींचो वांगडा काडिल्लो तो फोटो! लग्ना आदलो! पूण तेन्ना ती कितली सोबीत दिसताली! आनी आतां ती लाव्हाची भयण म्हूण लोगीत सोब नाशिल्ली!

'लुईझा! कोणें तुका ओहें केलें गो?' तिणें हुस्कारो सोडीत म्हळें. आनी आपणालें बॅग उकतें करून भुरग्यां खातीर हाडिल्लीं खाणां, कपडे, खेळ, असल्यो एक आनी दोन न्हय, चाळीस पन्नास वस्तू भायर काडून त्यो खाटीर दवरल्यो! चक्ककीत रंगीत वस्तू! लाव्हा आनी त्यो वस्तू हांकां लागून ते

कुडीकूय वेगळीच सोबा आयली! काळख्या कुसक्या वातावरणांत जोगूल रिगिल्ले वरी दिसलें!

भुरगीं खोशशी जालीं! तांचो बोवाळ सुरू जालो! मावशेक तीं कसले कसले प्रस्न विचारूंक लागलीं.

लाव्याचें तोंड बाबलें. चितेस्त जालें. आपणाले भयणीची ती दशा पळोवन तिचें काळीज हाल्लें. तिका घुस्मटिल्ले वरी जालें. ह्या वातावरणांत आपूण दोनूच दीस रावलीं जाल्यार आपणालीय हीच गत जातली असो तिका भंय दिसलो!

लुईझान तिका कॉफी हाडून दिली, ती तिणें घेतली आनी मागीर मोन्यांनी सगळीं जनेलां उकतीं केलीं. आनी भयणीक म्हळें, 'लुईजा! ओहेंच जियेल्यार कुसोन कुसोन सोंपतोलें मुगो तूं! मोत्तोलें मुगो तूं!' तिच्या आवाजांतली दूख, किंवाटो लुईझाक जाणवले बगर रावलोना.

लखलखीत उजवाडान घर भरून गेलें. वाऱ्याचो खेळ सुरू जालो.

'कितें कोरून घेयलां गो हें! काय बोरो वारो हो! आनी हो मुकावेलो देकाव! ते पियांचे रुक! तुजे तुका आनी ह्या माणकुल्या बुरग्यांक हे गाराचे काशोतींत धांपून कित्याक दोरता?'

लुईझान एक हुस्कारो सोडलो आनी ती आपणाले भयणी कडेन लाचार नदरेन पळोवंक लागली.

'लुईझा! हे सूयज रोप त्या कोनशाक ओन्न उडोय. दुवपाक गाल दोबयागेर' आनी इतलें उलोवन ती रावली ना. आपल्या हातांनी खाटीवेले बुरशे चादर, भुरग्यांचे कपडे, भयणीचे म्हेळे गावन, जें जें तिचे सौंदर्य दृष्टीक तोंपलें, तें सगळें जमनीर एका कोनशाक व्हरून उडोवंक लागली.

लुईझा भियेल्ल्या चेऱ्यान आपली भयण कितें करता तें पळेताली. आपणाल्या घरांत म्हेळें, कुसकें, घामसाणीचें जें कितें आसा तें सगळें व्हरून भायर मारपाचें लावान थारायलां अशें तिका दिसलें.

'कितें कोरता हें तूं लाव्या!'

'तुज्याच बोऱ्याक कोरतां. आडोय नाका म्हाका.' लावान जाप दिली.

भुरगीं आतां आपणाल्या खेळांत गुल्ल जाल्लीं. मेकळ्या संवसारांत रिगिल्ल्यान तीं आतां खोशी खोशी जाल्लीं.

'लुईझा! आतां हांव सांगतां ते पोरमाणें कोर!

मालांत, काशोतींत लीप धुल्लीं चादरां, कोपडे, गावन बी कितें कितें आहा तें सोगलें बायर काड! भियेवपाची गोरोज ना तुका!'

लुईझान मोन्यांनी भयणीन सांगलें तशें केलें. तिणें ट्रंक उकते केले आनी भितल्ले सगळे धुल्ले कपडे, चादर काडले. खाटीर, गादयांचेर, उश्यांचेर नवे चादर, नव्यो चिरयो आयल्यो.

घरांतलें वातावरण आतां जितें जिवें जालें. केदे बेगीन लावान सगळें बदलून उडयल्लें!

लुईझा न्हावन आयली आनी तिणें कपडे बदल्ले. वोट, उदकाच्या मेकळ्या संपर्कान आपणाल्या ह्या ल्हानश्या संवसारांत केदें व्हडलें विजमीत घडोवन हाडलें अशें तिका दिसलें आनी ती खुशालभरीत जाली!

लावा कितलें मेकळें, आनंदी आनी सुंदर! हांवूय बी अशेंच दिसचें नासलें व्हय? पूण आठ वर्सांच्या विखारी संस्कारांनी आपणाक जिवितांतल्या आनंदा पसून पयस ओडून व्हेलें!

'लावा! तुमगेर येवंक दिसता म्हाका!'

'तुका वोरपाकूच आयलां मुगो हांव! आज सांजेचीच या.'

'ज्योकीक विचारले बोगोर? तो म्हाका ओसोंक दीत मूण दिसोना माका, लावा.'

'दितेलो! कित्याक दिवंचोना? तूं पोरक्यागेर वेता तोर? बोयणीगेर वेता तूं! तो ओसोंक दिना जाल्यार सांग, वेतलेंच मुणोन.'

'ना गो, नाका! तूं ज्योकीक वोवकोना!'

'लुईझा, तुजें हें गोर पोयना फुडें ताची वोओक मेवली म्हाका! तुवें कांय सांगपाची गोरोज ना.'

'हें मुजें गोरूच मुजो आक्को सोंवसार जालां आतां! फूंय ओसोप ना, येवोप ना. कोणागेर वेचें नीं, कोणाक पोयचें नीं, ओहें म्हाकाय दिसोंक लागलां आतां!'

'लुईझा! कितें केलां गो तुजें जिवीत तुवें!'

'नोशीब तें! मुजें नोशीब पाडें मूण माका ओहल्या मुनशा लागीं काजार जावचें फोडलें नीं!'

'घोव ओहलो मूण आपणालें जिवीत हे बाशेन कुसोंक कित्याक दिवपाक जाय लुईझा? सोंवसार खोशयेन बोल्ता. ही खोस जोडूंक शिकपाक जाय आमीच.'

'चोल ऊट! जेवंया आमी! ज्योकी रातीचो येतेलो

आपली प्रतिभा आनी गोंयची सांस्कृतीक महत्ता हांचो मिलाप घडोवन हाडुनूच नव्या लेखकांनी लिखणी हातांत घेवंक जाय.

जाका
प्रतिभेचें
वरदान
मेळ्ळां
ताकाच
अहंकाराचो
भंय अदीक.

गारा!

‘बोरें जालें तोर! हांव आयल्यां म्हूण सांगून धाडूं नाका ताका आतांच. पांचांक आमी बायर बोंवपाक या. माकाय हो गांव पोवंक जाय.’

‘आगो, पूण ज्योकीक विचारी नासतानाच ओसपाचें?’

‘ज्योकीक कित्याक विचारुंक जाय? तूं फूंय येवरोपाक बा वेता तोर? गांवांतल्या गांवांतूच बोवपाक चोरा बाशेन कित्याक दिसपाक जाय गो तुका?’

‘ज्योकी बेश्टो बेजार जायत म्हूण बिरांत दिसोता.’

‘ओहेंच कोरुन जिविताचो गोबोर कोरुन घेतला तुवें लुईझा!’

दोगीय भयणी जेवपाक बसल्यो. जनेलां उकतीं आशिल्लीं. दर्यावेलें वारें घरांत भितर सरुन मस्ती करतालें! असल्या वाऱ्याची संवयूच नाशिल्ल्यान लुईझाक फुगार जाल्ले वरी दिसतालें. ती आयज मेकळेपणान उलयताली. आवडट्या मनशा कडेन मेकळेपणान उलोवप हीय मनाची एक गरज. लुईझाच्या घराच्या वणटीं भितरल्या जिविताचेर आनी लावाच्या आफ्रिकेंतल्या विस्तृत जिविताचेर दोगांय दोन-तीन वरां उलय उलय उलयलीं! साद्या साद्या ल्हान-सान गजालींनीय जिवीत कितलें सोबीत करूं येता! उलोवप, जनेलां उकतीं दवरप, नितळ निवळ कपडे - कितल्यो साद्यों गजाली ह्यो. पूण तांतुंतल्यानूच लावान लुईझाक जिवितांतल्या शीम-मेर नाशिल्ल्या सौंदर्याच्या इल्ल्याश्या वांट्याचे केदें खोसदिणें दर्शन घडयल्लें!

जेवणा उपरान्त दोगीय जाणी खट्टेर आड पडल्यो! एकीमेकींचेर हात उडोवन न्हिदल्यो. कितलो सोबीत स्पर्श! मोगाचो स्पर्श! असलो मोगाचो स्पर्श लुईझाक फाटल्या आठ वर्सांत खंय जाल्लो? इतल्या उमाळ्यान तिका कोणें वेंग मारिल्ली? कोणें तिची दूख समजून घेतिल्ली? तिच्याच बऱ्या खातीर कोण तिचेर रागार फुगार जाल्लें? इल्लेशे फास्केंत बळयां भरुन घट्ट, निबर केल्लें तिचें मन आतां थोड्याच वेळा भितर कितलें विस्तारिल्लें! तांतूंत कितली मोवसाण आयिल्ली!

पांच जालीं. दोगीय उठल्यो. भुरग्यांक लावान भायर खेळूंक धाडिल्लीं. तीं थंयच खेळटालीं. आनीक

चार-पांच भुरगीं तांचे वांगडा खेळटालीं. तांचो खेळ रंगार आयिल्लो.

लावान भयणीक न्हेसयली, नटयली. तिच्या पांच-सात रोपां भितरलो एक रोप तिणें वेंचून काडलो. पावडर, स्नो बी लावन तिणेंच लुईझाचें मेक-अप केलें. सातां पाताळां मुळा लिपून बशिल्ली सुंदरकायेची जाणविकाय इल्ली इल्ली करुन वयर येवंक लागली. तिच्या मनांत एकठावल्ली उबगण खंयचे खंय उडून गेली. आनी दोंगर, शेतां, न्हंय हांचो देखाव पळोवपाचे तिका हुटहुटे लागले.

आतां ती सकाळची, म्हेळेपण पांगरुन काळखांत वावुरपी, ज्योकीची घरकान्न उरुंक नाशिल्ली. संवसारांत भरिल्ल्या आनंदाचो भौमान करुंक भायर सरिल्ली ती एक तरणाटी आशिल्ली.

दोगीय न्हंयचे दिकेन वचूंक लागल्यो. बांदावेल्यान चलूंक लागल्यो. दोशीं कुशींनी ऊंच ऊंच माड आशिल्ले. चकचयाळ पातळिल्ल्या त्या शेतांत असले कितलेशे बांद दिसताले. समांतर बांदांचेर, समांतर लायिल्ले शेंकड्यांनी माड वाऱ्या वांगडा हालता धोलताले. तांचेर बशिल्लीं शेंकड्यांनी सुकणीं नाचतालीं गायतालीं उडटालीं. बांदा मुळा व्हाळ व्हांवताले आनी तांचे आशीकुशीक शेतांत लायिल्ल्या मळ्यांत तरण्यो क्रिस्तांव चलयो झाडां शिंपताल्यो, भाजयो कापताल्यो. वांगडा मोवश्या वोतांत त्यो कांतरां गायताल्यो.

त्यो भयणी आतां न्हंयचे देगेर पावल्यो. आतां देखाव वेगळो जालो. देगेर सुकपाक उडयल्ल्यो रांपणी दिसल्यो. सकल उदकांत ल्हान व्हड व्हडीं आशिल्लीं. कांय व्हडीं न्हंयंत वलयत मुखार वतालीं. चडशीं नुस्तीं धरीत न्हंयचे देगेन मुखार वतालीं. देगेच्या बांदार झाडां वाडिल्लीं. तीं न्हंयचे व्हांवतेक दोनूय कुशींनी एक वेगळीच सोबाय हाडटालीं.

दोगांय भुरगीं ल्हान सान गजालीं वेल्यान तरांतरांचे प्रस्न विचारतालीं आनी लावा तांकां जापो दिताली. लुईझा तांचें उलोवणें हांसत हांसत आयकताली. आनी सुश्टीच्या चैतन्या कडेन एकरूप जावपाचो यत्न करताली.

आतां सुर्या अस्तमपा कडेन पावलो. अस्तंते कडलें मळब तरेकवार रंगांनी नटलें. ताका लागून न्हंयचें उदक लकलकपाक लागलें. सुकण्यांच्या आनंदाक ओतो आयलो. वारें अदिकूच किटकिटपाक

लागलें. तांबश्या, हळडुवसार वोतांत पांचव्याचार शेतांचे फाटभुंयेर बांदावेले माड गंभीरपणान धोलूंक लागले. वारें, उदक पियेवन, मळबाचे रंग, माड, मळ्यांत कश्टुपी चलयो पळोवन, कांतरां आयकून लुईझा तृप्त जालीं! आनंदाची एक नवी झर तिच्या काळजांत फुटून व्हांवपाक लागली.

रातीं साडे आठांक ज्योकी घरा परतलो तेन्ना उकतीं जनेलां, दारां पळोवन ताका भिरभिरी मारली. फणफणूतच ताणें घरांत पावल दवरलें. आनी कुडींतली लिपेज, वेवस्ता पळोवन ताका सामकें अजाप जालें. पूण लाव्याक पळेनाफुडें ताका सगळें समजलें.

भेरेल्ल्या मनानूच ताणें लाव्याची वासपूस घेतली. तिणें हाडिल्ल्यो वस्तू पळेल्यो. लुईझाक हाडिल्लो भांगराचो हार मातसो अदीक बारीकसाण घेवन तपासलो. लाव्याचो नदरेंत भरपा सारको भेस, तिच्या आंगावेल्यो वस्ती, तिचो झेत - सगळें पळोवन लुईझाक तापोवन काडपाचें तो विसरूनूच गेलो.

पूण ताच्या मनाचे खोलायेंत कितें तरी तोंपतालें. लुईझा भोंवक गेली. भायल्या मनशां कडेन ती उलयल्या आसतली, भायलो संवसार तिणें पळेला आसतलो. फाल्यां ती भोंवक गेले बगर रावचिना. इल्ल्यो इल्ल्यो करून तिच्यो वळखी जातल्यो. मागीर आमगेर लोक येवंक लागतले. आनी मागीर... ताच्या कानार लाव्याचो आवाज आदळ्ळो.

'कुन्याद! तुजें तें गामसाणीचें बानयान मातशें धुवपाक उडोय पोवया! कितलें सूज जालां पोय तें!'

ताका लज जाली. लाव्याक जाप दिवपाचें काळीज ताका जालें ना. ती इतली फटकळ आसतली म्हूण ताणें चितूंक लेगीत नाशिल्लें. असली ही बायल आपणाले भयणीगेर दोनूच दीस रावल्यार पुरो, म्हजो सगलो संवसार हालोवन उडयतली ही! इतल्या कश्टांनी, यत्नांनी उबो केल्लो हो संवसार!...

ताणें आपणाल्या आंगावेलें बानयन काडलें आनी दुसरें धुल्लें बानयन आंगार चडयलें. पिजामय बदल्लें. पूण अशें करतना ताका भोव दुख्ख जालें. निकट्या कपड्यांची न्हय, आपणाल्या जिविताचीच घडी कोण तरी फांफसून उडयता अशें ताका दिसलें आनी तो अस्वस्थ जालो!

दोगीय भयणी एकेच खाटेर न्हिदल्यो. बावड्या

ज्योकीक दुसरे कुडींत वचून न्हिदचें पडलें!

लुईझाक सुस्त बरी न्हीद पडली. इतली बरी न्हीद तिका हालीं तेंपार केन्नाच पडूंक नासली! आनी मागीर फांतोडेर तिका एक सपन पडलें. सोबीत सुंदर सपन! पूण खिणा भरयांत तें नाच जालें!

सकाळीं फुडें ती हांसत हांसतूच जागी जाली! तें सोबीत सपन ती आपणाल्या उगडासांत गांठावंक पळेताली; पूण तें हाताक लाग नासलें. पूण कितल्योश्यो गजाली तिका हयन्हयश्यो याद जाल्यो.

एक रुपेस्त तरनाटो, व्हडले दोंगर, घळ, भोंवडी, सगळें येवजणे भायलें पूण आंगार कांटो फुलोवपी! जागेपणांत तिच्या ध्यानमनांतूय येवचें नाशिल्लें, अशें!

लुईझाक वेंग मारून, तिचो उमो घेवन लाव्या वचूंक भायर सरली. आपणागेर दोन दीस येवन राव म्हूण भयणीक तिणें आग्रो केलो.

लुईझा रडली. हे आदीं कोणाच खातीर ती अशी रडूंक नासली. काल हांशिल्ली तितलीच ती आतां रडली. तिच्या माथ्यार उफेवपी काळ्या किट्ट कुपां मदले खांचींतल्यान तिका पेले वेटेनच्या निळ्या मळबाचो एक कुडको हयन्हय सो दिश्टी पडटालो. आनी तोच तिका आतां कुरवांनी आपयतालो!

चार पांच दीस गेले, सकाळचो वेळ. जनेलां उकतीं आशिल्लीं. घरांतलो काळोख थोडो उणो जाल्लो. लुईझा जनेला सर्शें बसून कितें तरी शिंवताली. ज्योकी आज सकाळीं फुडेंच पणजे गेल्लो. ऑफिसाच्या कसल्या तरी कामाक लागून ताका वयल्यान आपोवणें आयिल्लें. रातचो वेळान वा दुसऱ्या दिसा तो परतुपाचो आशिल्लो.

अकस्मात दारार कोणें तरी मारलें. आनी एक वळखीचो म्होंवाळ आवाज कानार पडलो.

'कोण काय देवा?' अशें मनांतल्या मनांत आपणाकूच विचारीत ती बेगीबेगीन उठली आनी तिणें दार काडलें. 'ज्योर्ज, तूं!' अजापभरीत जावन तिणें म्हळें आनी ती दोन पावलां फाटीं सरली.

'ओय गो लुईझा! हांवूच तो ज्योर्ज! बियेलें शें कित्याक गो तूं!' अशें म्होंवाळ आवाजांत, मानेक बाग दीत म्हणीत तो घरांत भितर सरलो.

'केदो जाला रे तूं, ज्योर्ज!'

'आनी कितलें बागलां गो तूं! वोवकोपाक लेगून

जाका देवान प्रतिभा दिल्या ताच्या आंगार एक व्हडली जापसातदारकी येवन पडटा - मनशाक वयर काडपाची.

त्रयस्थ्याचे
तटस्थ
भूमिकेन
पयस
कुशीक
बसून
तेजस्वी
साहित्य
बरोवंक
येना.

कुस्तार जाता. दुयेंत बा ना मुगो तूं?’

‘ना रे बाबा!’ तिणें हुस्कारो सोडीत जाप दिली.
ज्योर्जान तिचेर एक बारीक नदर मारली आनी
ताच्या खुशालभरीत चेऱ्यार खंतीची सांवळी
पातळ्ळी.

ज्योर्ज आंगान शिडशिडीत आनी लांब आशिल्लो.
पूण तो बारीक किडकिडीत म्हणपा सारको
नाशिल्लो. रुपेस्त आनी घटमूट कूड! चित्रकाराचो
मॉडेल सोबचो अशेच हांसकुरे दोळे, लांबसो चेरो,
काळेच्य बरे केंस, लांब बोटां, मातशी लांबशीच
सुंदर मान. ताची दादले मनशाचे कुडीची सुंदरकाय
लुईझाचे नदरेंत भरपाक वेळ लागलोना.

‘बोस मुरे! आतां आनीक लोजेता कित्याक?’

‘बोसतां गो! पूण तूं ओहें कोहें मुदार जालें काय
म्हूण चिततालें हांव.’

‘नोशीब मुजें! आनीक कितें?’ तिणें एक हुस्कारो
सोडलो.

‘हीं बुरगीं तुजीं मुगो?’

‘ओय.’

‘दोळे पोयल्यार सोजमोता तें. काकूट दिसता
तांकां पोयल्यार.’ भुरग्यांक बारीकसाणेन पळेत ताणें
म्हळें.

‘म्हाका पोयल्यार काकूट दिसोना तोर?. मांय
बाशेनूच जाल्यां तीं!’

‘पूण आदीं तूं ओहें आहलें तोर? दा ओरसां आदीं
तुका पोयल्लें तेदना कितलें उशार आहलोलें गो तूं!’

‘गेलो तो तेंप!’

‘आनी सोबितूय दिसतालें! तुजे इतलें सोबीत चेडूं
हांवें पोवंकूच नासलेलें तेदना!’

‘आर्तिशत मुरे तूं?’

‘ओय. पुर्तुगालाक ओसोन आयलां. फ्रांसाकूय
आहलोलें हांव दोन ओरसां. सोंवसार पोवन
आयलों.’ तो मेकळेपणान उलोवंक लागलो.

‘फूब बोंवला आसतेलो.’

‘ओय! फूब भोंवलों! फूब पोयलें!’

‘आनी तोरी लेगीत मुजो उगडास दोरलो तुवें!’

‘लुईझा! हांव तुका कोहो विसोरतेलों? तेदना तूं
पोंदरा ओरसांचें आहलेलें! तुजे दोळे काय बोरे
हांसताले गो तेदना!’

‘मुजें पितूर बा काडपाक सोदता, कितें रे?’

‘तें आदींच काडून दोरलां! तुज्या केंसांनीच

म्हाका तें काडपाची उर्बा दिल्ली! पोयतेलें तुजें
पितूर?’

‘ओय! ओय! दाखोय पोवया!’

ताणें आपणालें बॅग उकतें केलें आनी वॉटर
कलरान काडिल्लें एक चित्र तिच्या हातांत दिलें
आनी चॉकलेटीचो पुडो भुरग्यांच्या हातांत दिलो.

‘कितलें सोबीत काडलां रे हें! जुस्त आयलां पोय
हांव! केदना काडलेलें रे तुवें तें?’

‘पारिसाक आहलें तेदना!’

‘पूण हांव तेदना हांगा आहलें.’

‘ना, लुईझा. तूं मुजे बाराबोर आसलें तिगां
पारिसाक सामकें हांगा - मुज्या काळजांत!’

लजेन लुईझाचें तोंड तांबशें जालें. धा वर्सां
फाटलें हांसकुरेपण तिच्या दोळ्यांत लिकलिकूंक
लागलें. धा वर्सां फाटलें मस्तेपण तिच्या तोंडार
झळकूंक लागलें. धा वर्सां फाटलें मस्तें वातावरण
तिचे भोंवतणी तयार जालें.

‘ज्यॉर्ज!’ तिणें ताच्या दोळ्यांत पळेलें आनी मान
सकल घाली. तिचे दोळे दुकांनी भरले आनी
नकळटां तिणें हुस्कारो सोडलो.

‘आतां कितें कोरता तूं?’

‘पोणजे लिसेवार देझेनाचो प्रोफेसोर हांव!’

‘पागामेंत बोरो आसतेलो, नीं?’

‘मेवतात चारशीं पांयशीं रुपया! देशपेस सुट्टा!’

‘चारशीं पांयशीं रुपया उणे रे?’

‘आर्तिशत हांव. हातांत पोयसो फूंय उरता?’

‘आजून काजार जावंक ना रे?’

‘ना. आनी जावपाचोंय ना.’

‘आरे, बायल ना जाल्यार सोंवसारांत फुशालकाय
ना कांय.’

‘जाणां गो हांव! आसूं, सोड तें. बूक लागल्या
म्हाका!’

‘आरे! कितलीं पिशीं पोय हांव! इतलो ओगोत
फोकोत उलोयत रावलीं तुजेशीं!’

‘उलोवपाक कोण मेवना मिस्ता हांगा!’

‘हांगा चूल आनी हीं बुरगीं!’

ती रांदचे कुडीत धांवली, पूण रोखडीच
ताकतिकेन भायर आयली आनी तिणें विचारलें,
‘जॉर्ज आतां हावपाक बिस्कीट बा जाय तुका?’

‘नाका, नाका! तोहलीं हाणां म्हाका मांदोना. तुवें
तुज्या हातांनी कितेंय केल्लें बा आहल्यार दी.’

'कितें कोरुन दिवं, सांग मुरे!'
 'पुडिंग कोर! तुजी मामी मुटल्यार मुजी मांय कोताली पोय तोसलें.'
 'पूण दूद हाडलोलें ना गारांत.'
 'हांव हाडटां ओस्नेन. आंडी दी पोवया!'
 'तूं येदो वोडलो प्रोफसोर! आनी आर्तिशत! तूं हांडी घेवन दुदाक वेतेलो?'
 'कितें जाता गेल्यार? म्हाका लोज दिसोना!'
 'पोयशे दिवंचे?' मोगाळ हांसत तिणें विचारलें.
 'पोयशे आहा गो!' म्हणत तो तोप हातांत घेवन धांवतूच सो भायर गेलो!
 फाटल्यान ती ताका पळोवंक लागली - मोगान उपाट भरिल्ले नदरेन! केदो व्हडलो मनीस पूण कितलो सादो! मातूय मोठेपण नाशिल्लो! तिसावें वर्स लागलां आसतलें, पूण अजून भुरगेपणां उणीं जावंक नात! म्हाका कितलो आवडटालो तो! तिनूच म्हयने हांव मामागेर आशिल्लें. तेन्ना ताचे वांगडा काय बरे गेल्ले दीस!
 तिणें च्या केलो आनी तो परतुचे पयलींच चिक्र पिरयेंत तो घालून हाडून मेजार दवरलो.
 तो दूद घेवन आयलो. वॉल्लेरा बसलो. च्याची चिक्र-पीर ताच्या हातांत दीत तिणें म्हळें,
 'तुजे पासोत बोरें रादतां आतां. पुडिंग कोरूं मुरे?'
 'आगो पूण जेवणाक हांव मुज्या एका इश्टागेर वेतलों!'
 'कोण रे हो इश्ट?'
 'काल आयलेलों तागेर हांव. आयज तुगेर आयलां.'
 'ना. ना. आयज हांगाच रावोप तुंवें!' तिणें आग्रो केलो. तिच्या उतरांनी मोग सामको भरून व्हांवतालो.
 'बोरें तोर. रावतां जेवपाक. पूण मुजेंय एक कोंदिसांव आसा.'
 'कोहलें तें?'
 'सांजेचें मुजे वांगडा बोंवपाक येवंक जाय तुंवें.'
 'हिंगा आनी फूंय रे बोंवपाक? कितें आसा हिंगा पोवपाक?'
 'दोंगरा वेल्यान दोर्यो पोयला तुंवें?'
 'ना रे बाबा! केदनाच पोवंक ना. फाटलीं आठ ओरसां हांव फोकोत हांगा - ह्या गारांत बोसून

आहां.'
 'देवा सायबा!' ताणें दोळे धांपले. आंग शिरशिरायल्ले वरी केलें.
 'न्होंय हांवें पोयरूच पोयली मुजे भोयणी वांगडा!'
 'कोण गो - लाव्या?'
 'ओय. आफ्रिके सावन आयलां तें!'
 'फोरेंच? मेवचें पोडलें तोर ताका! कोहें आहा तें? तुजे बाशेन बागूंक ना मुगो?'
 'ना! ना! जिवान बोरें मोटें जालां! वोवकोपाक देकून कुस्तार जालें म्हाका! इतलें मुदार जालां! सोबीत दिसता आतां!'
 'पूण आदीं ताच्याक तूं सोबीत दिसतालें!'
 'आसूं, सोड त्यो आदल्यो गोजाली.'
 'आजून सोबीत दिसपा जाता तुज्यान. म्हातरें जावंक ना तूं लुईझा! मातशें बोंवक जाय. सोवसारांतले खोशयेची रूच घेवन पोवंक जाय!'
 'ज्यॉर्ज!' तिणें काकुळटेच्या सुरांत म्हळें. तिचें हड्डें वयर सकल जालें. तिणें आपणालो ओंठ चाबलो.
 'लुईझा! पोवित्र पुस्तकांतलो इफेर्न हाच्याक वायट नूं!'
 'रांदूंक वेतां हांव. दा जाल्यांत. तूं हांचेलागीं उलोयत बोस. तुजेलागीं उलोयत बोसल्यार कामां सोगलीं उरतेलीं तिगांच.'
 'ओस तोर तूं!'
 आनी मागीर ती रांदचे-कुडींत गेली.
 ज्यॉर्ज भुरग्यां म्हऱ्यांत वचून बसलो. तांचे वरीच ल्हान जावन उलोवंक लागलो. ताका मदीं घालून दोगांय भांवडां बसलीं,
 'बाबा, तुजें नांव कितें?'
 'मानुएल!'
 'आनी तुजें गो बाये?'
 'आनीता!'
 'पितुराचो गोस्त आसा रे तुका मानुएल?'
 'ओय, ओय. हांवूय पितार कोरतां. दाकोवं तुका मुर्जी पितुरां?'
 'दाकोय, पोवया.'
 मानुएल उठलो. ताणें आपणालें पेट्रूल उकतें करून कांय कागत भायर काडले. ते जॉर्जाक दाखयत ताणें म्हळें,
 'हांवें काडल्यांत हीं पितुरां! ही गाय! हो सुणो!

साहित्यांत
 प्रादेशीक
 वेगळेपणूय
 आसूंक जाय
 आनी
 विश्वात्मक
 तत्वूय आसूंक
 जाय.

कोंकणी
प्रतिभा
फटल्या
काळांत
दुसऱ्या
भासांच्या
आलासऱ्यान
चलताली,
आज तिका
निजाची भास
मेळ्ळ्या.

आनी हो देंवचार!

'देंवचार? फुंयचो रे तो देंवचार?'

'इंफेर्नातलो!'

'इंफेर्न फुंय पोयलो तोर तुंवें?'

'पाय सोदींच सांगता... तो इंफेर्न! आनी

तिगाचोच हो देंवचार. पातक्यांक कास्त कोत्ता फुंय तो!'

'पातक्यांक...? मुनशां पातकी आसतात म्हूण कोणें सांगलें रे तुका?'

'पाद्री वाझान! तो येता नीं आमगेर बोसपाक! तो मुणटा, मुनशां सोगर्लीं पातकीं!'

'आनी बोरो कोण?'

'तो आनी आमचो पाय!'

'आनी मांय?'

'ती केदना केदना कोरता पातोक!'

'कोहलें पातोक?'

'जोनेलां बा उगतीं सांडटा, शेजात्रीलागीं उलोयता, देरां उगतीं दोरता, भिकऱ्यांक पोयशे दिता.'

'आनी तूं कोहलें पातोक कोरता?'

'केदना केदना पायक सांगी नासतोना आमी बायर ग्रावंडार फेवपाक वेतात. पाय सांगता, बायल्या बुरग्यां वांगडा मिश्रतूर जावंक फावोना! तीं बुरगीं बोरीं नीं!'

'आयस्स सायबा!' ज्यॉर्जाच्या तोंडांतल्यान उतरां भायर आयलीं. त्या येदयाश्या पोरान लुईझाच्या संवसाराचें थोड्याच उतरांनी कितलें सोबीत चित्र काडिल्लें!

'तुका पितुरां जाय?'

'ओय, जाय. म्हाका बोरीं दिसतात चित्रां!'

ताणें बॅग उकतें केलें आनी जनावरांच्या चित्रांचीं दोन सोबीत पुस्तकां भायर काडलीं. दोगांकूय एक एक दिलें.

मानुएलान खुशालभरीत जावन एक पुस्तक उकतें केलें आनी पयलेंच चित्र पळोवन ज्योर्जाक विचारलें, 'ह्या सुकण्याचें नांव कितें?'

'गोण!'

'ती फुंय रावता?'

'मोवबांत!'

'सोदींच?'

'ओय, सोदींच. जे पोरीं आमी जोमनीर रावतात,

निस्तें उदकांत रावता, ते पोरीं गोण दीस - रात मोवबांत रावता!'

'मोवबांत तिका हावपाक कोण दिता?'

'पोटाक बूक लागतोच ती जोमनीर येता आनी सावोज मारुन हावन बा पोत्तीय मोवबांत उडटा!'

'मुनशांय उडटात नीं मोवबांत?'

'ओय. विमानांतल्यान!'

'तूंय उडला?'

'फूब.'

'बोरें दिसोता उडटोना?'

'ओय! फूब बोरें!'

'विमानांतल्यान सोर्गारुय ओसपाक मेवता आसतेलें नीं?'

'ओय! ओय!'

'पूण पातकी मुनशां विमानांत बोसलीं जाल्यार विमान पोडटेलें आनी तीं इंफेर्नांत वेतलीं नीं.'

ज्यॉर्ज आतां घुसपलो. भुरग्यांक आतां कितें सांगप, ताका कळ्ळेंना. सर्ग-इंफेर्न ह्यो सगळ्यो दुबळ्या मनशांनी घडयल्ल्यो फटासो हें ह्या भुरग्यांचे तकलेंत कसो म्हूण घालतलो?

मागीर ताणें विशयूच बदल्लो. तो तरांतरांच्या खेळां विशीं उलोवंक लागलो. ताणें पत्यांचे कांय जादू करुन दाखयले. ते पळोवन दोगांय भुरगीं भुल्लुसून गेलीं. मागीर ताणें मानुएलाक म्हळें, 'तुजें पितूर काडटां आं हांव! हालूं नाका!'

मानुएल पुतळो कसो तस्सो बसून रावलो. ज्योर्जान कागद पेन्सील घेवन झरझरीत ताचो स्कॅच काडलो आनी तो ताचे मुखार धरीत ताणें म्हळें, 'हो कोण, सांग पोवया!'

मानुएलान खोशयेन किळांचूच मारली! चित्रांत तो आशिल्लो तस्सो आयिल्लो!

'आमच्या आनीताचेंय काड!' मानुएलान म्हळें.

मागीर आनीता गंभीर जावन हाल-धोल नासतना बसलें. धा पंदरा मिनटां भितर ताचेंय चित्र तयार जालें! तशेंच - आनीता आशिल्लें तशेंच आयिल्लें चित्रांत.

भुरग्यांक दिसलें, कसलो अजापांचो मनीस हो! थोड्याच वेळा भितर कितलीं सोबीत चित्रां काडटा! हो देवाचो 'आंज' बी न्हय मू? पूण पायचो 'आंज' सर्गांतलो आनी हो तर जितो जिवो मनीस. आमचे वरीच जमनीर रावपी, उलोवपी, हांसपी! केदें अजाप!

साहित्यांत
विश्वात्मक
तत्त्व येवचें
जाल्यार
साहित्यिकान
आपलें मन
विश्वात्मक
पांवड्याचेर
हाडूंक जाय.

तीं दोन वरां त्या बावड्यांचीं सामकीं खोशयेंत गेलीं. मनशां आनी इतलीं बरीं आसूं येतात म्हणपाचें तांकां खबर लेगीत नाशिल्लें! ज्यॉर्ज बशेन आनिकूय मनशां ह्या संवसारांत आसतलीं काय देवा? मागीर हो संवसार कितलो सोबीत आसतलो? पेल्या संवसारांतल्या सर्गाय परस सोबीत!

मागीर भुरगीं चित्रां पळेत बसलीं आनी ज्यॉर्ज वॉल्टेरास लंबडून चिंतनांनी गुल्ल जालो. ताच्या मनांत केदें मोड आयिल्लें!

बारांक सगळीं जाणां जेवलीं. ज्यॉर्ज कितलो मेकळ्या मनाचो! जेवतां जेवतां लेगीत तो लुईझा कडेन उलयतालो, तिका आपणाले अणभव सांगतालो. गेलीं आठ वर्सां ह्या घराच्या वणटीं भितर बंदिस्त आशिल्ले ते तरनाटेक ताणें मेकळ्या संवसारांत भोंवडावन हाडली.

चार जालीं. जॉर्जान कपडे बदल्ले. लुईझाय भायर सरून आयली. ज्यॉर्जान तिचे कडेन पळेलें. कितली खुशालभरीत आनी उमेदी दिसताली ती! कितली सोबीत! आठ वर्सां फाटलीं सोबितकाय तिच्या तोंडार हय न्हयशी झळकताली. दोळ्यांत आनी ओंठांचेर तिचें तें हांसकुरेपण उदेवंक लागिल्लें.

दोगांय भुरग्यांक वांगडा घेवन तीं भोंवपाक भायर सरलीं. वाड्यावेलो लोक बारकायेन तांचे कडेन पळोवंक लागलो. लुईझाक तांणी हे तरेच्या भेसांत, एका रुपेस्त दादले-मनशा वांगडा हे आदीं केन्नाच पळोवंक नासली. तांच्या नदरांचें फुतफुतप सुरू जालें! तांकां धवळांक एक विशय मेळ्ळो.

अयस पयस पातळिल्ल्या माडां मदल्यान तीं घलपाक लागलीं. नितळ निवळ उदकाचे व्हाळ तांकां दिश्टी पडले. आनी तांचे देगेर मातिल्ल्या हात्यांच्या रानांतले हळडुवेताल्ल कांट्यांचे हाते दिसले. तांचो परमळ तिच्या नाकांत रिगलो. व्हाळार कपडे धुवपी मळवळांच्यो घटमूट चलयो तांकां दिसल्यो. वचत थंय तरतरून आयिल्ल्या मळ्यांतल्यो पांचव्योचार भाजयो तांचे नदरेंत भरल्यो. आनी थंयच्या शितळ वातावरणांत वावर करपी घटमूट कुडींच्यो आनंदी बायलो दिसल्यो!

अर्द वर सुमार तीं अशीं चलत रावलीं. आनी मागीर तीं दोंगराच्या मुळसांत पावलीं. दोंगरा पलतडीं दर्या-वेळ आशिल्ली.

दोंगर तितलोसो ऊंच नाशिल्लो. दोंगुल्लीच ती! पांचवेचार रुखावळीन भरिल्ली. रुखा काणकणी पांचवो रंग बदलतालो. तरेकवार पांचव्या रंगांचें चितारप आनी मदीं उबार, मदीं सकल दिसपी दोंगुल्ली - सगळें खऱ्यांनीच सोबीत दिसतालें.

वाट अशीरच आशिल्ली. अश्या तश्या दोगां जाणांक वांगडा वचूंक मेळत इतली. ज्यॉर्जान मानुएलाचो हात धरलो आनी लुईझान धुवेचो. सवकासायेन तीं खडबडीत सपणां चडपाक लागलीं.

फाटल्यान पातळिल्लो गांव दिश्टी पडूंक लागलो. शेतां-भाटां, न्हंय व्हाळ, इगर्ज आनी मुखावेलो ग्रावंड? तांणी फाटल्यान वळून हो देखाव पळेलो. लुईझाच्या घराचो थिपको लेगीत तांकां इल्लो इल्लो करून दिसूंक लागलो.

आठ वर्सांच्या काळखांत कुसून पिर्जळून गेल्लें लुईझाचें मन सदळ ल्हवपीक जातालें, विस्तारत वतालें. हय-न्हयश्यो नव्यो उर्बा भितर घुमूंक लागिल्ल्यो. धुक्यांतल्यान स्पश्ट जावपी रुखावळी प्रमाण कसलो तरी म्होंवाळ हुटहुटो इल्लो इल्लो स्पश्ट जायत वतालो.

चट्टी सोंपली आनी तीं दोंगरा माथ्यावेले सपाट भुंयेर आयलीं. थंय एक इल्लेंशें कपेल आशिल्लें!

लुईझाक पुरो जालें. तिका इतलें चलपाची संवय खंय आशिल्ली! पूण तिका मेकळें दिसलें. मेकळ्या वाऱ्यांत मन मेकळें जाल्लें.

ती बसली आनी तिणें मुखार पळेलें.

भुरगीं फांतुल्ल्यांनी खेळूंक लागलीं. सुरुचीं झाडां एकेच लयेन गावंक लागलीं.

ज्यॉर्ज एका तळपार बसलो. ताचें बडबडप बंद जाल्लें. तो दर्या कडेन आनी मळबा कडेन पळतालो. मदीं मदीं आपणाली खोशयेन भरिल्ली नदर लुईझाचेर मारतालो. मुखावेल्या देखाव्याचो लुईझाच्या मनाचेर कितें परिणाम जाता, तिच्या मनांत खोस कशी फुलून येता ताचो अदमास घेवंक जाल्ले वरी!

दर्या मुखार चकचयाळ पातळिल्लो. धारे मेरेन. अनंत ल्हारांचो, अनंत सयांचो दर्या. कितें ताचो झेत! कितें ताचें वैभव! उदकाचे एकतेंत ताणें कितली विविधताय शिवरायल्ली! रेशांची आनी सयांची विविधताय! सुर्यास्ताक आपणाल्या पोटांत सुवात दिवन ताणें ताचें स्तवन चलयल्लें.

वेव्हारांत
हांवें
आशिल्लें
वगडायलां,
पूण एक
जोडलां -
चृप्ती आनी
शांती.

धारे कडलो सगळो वाटार रंगां उजवाडाच्या शिंवरान लकलकतालो. कुपांनी इंद्रनगर उबें केल्लें. धव्या पाशाणाच्या राजमहालार भांगरा उदकाचो शिंवर जातालो. सांवरे बोंडांतल्यान कापूस फुट्टालो आनी भायर सरतनाच जित्या जिव्या रंगांत बुडून वयर सरतालो.

लुईझा हें पळेताली. निकतेच दोळे उकते जाल्ल्या भुरग्याच्या अजापान, कुतुहलान पळेताली, मळब, दर्या आनी धर्तरी ह्या तिगांयच्या मिलनांतल्यान जल्मल्ल्या संगिताची घुंवळ तिका चडटाली.

म्हणटासर तिचें हड्डें भरून आयलें. तिका खरस मारिल्ले वरी जाली. हें सगळें लखलखीत तेजिश्ट वैभव पळोवन घेवपाची शक्त तिचे भितर नाशिल्ले वरी! पयशाक पातिशेर आशिल्ल्या मनशासरीं अकस्मात कोणें धनाचो पोटलो दवरुचो, तशी तिची गत जाल्ली.

'ज्यॉर्ज! सोंवसार कितलो सोबीत रे!' तिचे जिबेवेल्यान उतरां फुटलीं.

'आनी ताका लागून तूंय बी कितलें सोबीत दिसपाक लागलां!'

तिणें ताचे कडेन पळेलें. सैमाची एकता आनी संगीत हांचे पडसाद तिका ताच्या दोळ्यांत दिश्टी पडूंक लागले.

ती उठली. दर्या गाजतालो. वारें व्हांवतालें. सुर्या बुडटालो. सांजचो उजवाड इल्लो इल्लो पालवत वतालो.

आमोरी जाली. इगर्जेच्यो घांटी वाजूंक लागल्यो. एक, दोन... कितलेशे खेपो! अनंत अवकाशांत कसली तरी ताकतीक जाणवली.

'वेळेर ओसोंक दिसता तुका?'

'आतां नाका! सोंसूंक जायना मुज्यान हें. पुरो आतां!'

'जिविताची जीवसाण ही! खोस ही!' चित्रीक ज्यॉर्जान म्हळें.

'तीच सोंसपाक जायना मुज्यान, ज्यॉर्ज! चोल, ऊठ. आमकां गारा ओसपाक जाय.'

तिच्या आंगात उठपाचीय शक्त उरुंक नाशिल्ली. तिच्यो भावना इतल्यो नाजूक जाल्ल्यो, काळीज इतलें मोव जाल्लें - तिका रडचें शें दिसपाक लागलें.

तो उठून तिचे सरिं येवन बसलो. सामको

म्हऱ्यांत, तिका तेंकून! तिका धीर दिवपाक! आलाशिरो दिवपाक! तिणें ताचो हात हातांत घेतलो, दांबलो, काळजा कडेन धरलो, ओंठां सरिं धरलो. 'ज्यॉर्ज! ओ ज्यॉर्ज! कित्याक आयलो रे तूं हांगा? कित्याक?'

'कित्याक? तुजे पासोत!'

'ओस तूं आतां. रावूं नाका हांगा! एकटीच वेतां हांव गारा. ओस तूं, ओस!'

कांय वेळान सगळीं दोंगुल्लेच्या मुळसांत आयलीं. ती आपणाल्या घराचे दिकेन पळोवंक लागली. दर्या दोंगुल्ले फाटल्यान लिपलो. तिणें फाटल्यान पळेलें. दर्याचो वारो तिका पोशेतालो. आनी दर्याची गाज तिच्या कानार आपटताली.

मुळसांत दोन वाटो फुटिल्ल्यो. एक तिच्या घरा वटेन वताली. दुसरी बसस्टॅंडा कडेन वताली.

मळबांत आमोरी मांडून आयिल्ली.

'ज्यॉर्ज! ओस तूं आतां.'

तो थांबलो. ताणें तिचे कडेन दोळे भरून पळेलें, आनी मागीर तिका 'आदेवश' करपाक हात मुखार काडलो. तिणें तो दांबलो. तिचो हात थरथरलो. ती थरथरसाण ताका जाणवली.

आनी मागीर फाटीं फुडें पळे नासतना ताणें तिका वेंग मारली. धा वर्सां फाटीं ती आंकवार आसतना मारिल्ली तशीच! धा वर्सां उपरान्त खऱ्या दादले-मनशाचो तिका स्पर्श जाल्लो. तिचें काळीज फुलून आयलें.

काय खीण ती ताचे वेंगेंत तशीच रावली. भुरगीं अजापान आवयक पळेतालीं!

मागीर ती ताचे पसून कुशीन सरली. तिचें हड्डें भरून आयलें. ती गोंदळ्ळी आनी फुतफुतली, 'ज्यॉर्ज! ओस रे तूं. ओस.'

जड पावलांनी तो वचूंक लागलो.

चार वणटीं आड पुरवल्लें आपणालें मन दर्या आनी मळब हांचे शिमे मेरेन रुंदावपी - विस्तृत करपी मनशाचे आकृतायेक ती फाटल्यान दोळे भरून पळोवंक लागली. ती मूर्त पयस पावली. दिसनाशी जावंक लागली तेन्ना तिका दिसलें, आड्डुचें आनी ताका सांगचें, 'ज्यॉर्ज! ओसों नाका रे! पोत्तो यो. जाय तूं माका!'

पूण तिचे जिबेर उतरां फुटलीं नात. दोनूय हातांनी तोंड धांकून कळवळ्यान घुस्मटत घुस्मटत ती रडूंक लागली!